

แนวปฏิบัติ เรื่อง

การจัดการเรียนการสอนเพื่อประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์และบูรณาการ

โดยการจัดนิทรรศการนำเสนอผลการเรียนรู้

การจัดนิทรรศการนำเสนอผลการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมหนึ่งในการจัดการเรียนรู้รายวิชาศึกษาทั่วไป “วิถีชุมชนท้องถิ่น” เป็นกิจกรรมลำดับสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอน ที่อาจารย์ผู้สอนได้มอบหมายให้นักศึกษาประมวลความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและการเรียนรู้สภาพจริงในชุมชน นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของการจัดนิทรรศการรายกลุ่ม ไม่จำกัดรูปแบบ แต่กำหนดคำสำคัญ ระยะเวลาการนำเสนอ และขนาดของพื้นที่ให้

ความหมายของนิทรรศการ

นิทรรศการ (Exhibitions) ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Exhibitions" มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า "Display" ซึ่งแปลว่า "การจัดแสดง" ได้มีผู้ให้ความหมายของนิทรรศการ ในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

เป็รื่อง กุมุท (๒๕๒๖) ได้ให้ความหมายของนิทรรศการว่า เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีบทบาทและอิทธิพลมากขึ้นทุกขณะ ทั้งในด้าน การศึกษา วิทยาศาสตร์ แพทย์ ธุรกิจ สังคม การเมือง การอุตสาหกรรม และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังให้ความหมายในทัศนะของผู้จัดว่า เป็นวิธีอันทรงประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ผู้คนสนใจในวัตถุ และแนวความคิด ความอ่าน เป็นวิธีที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ ในเมื่อวิธีการ อย่างอื่นไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้เพราะเสน่ห์อันเกิดจากผลงานการรวบรวมสรรพสิ่งทั้งหลาย การคัดเลือก การจัดแสดงที่ดี และได้ให้ความหมายของนิทรรศการในทัศนะของผู้ชม หรือประชาชนว่านิทรรศการ หมายถึง โอกาสของความเห็นความชื่นชม และการเรียนรู้บางอย่างเกินปกติวิสัยที่จะได้มีโอกาสเช่นนั้น เสน่ห์ของนิทรรศการอยู่ที่ความพิเศษ หรือโอกาสที่หายาก หรือหาชมได้เป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น

ธีรศักดิ์ อัครบวร (๒๕๓๗) ได้ให้ความหมายของนิทรรศการว่า นิทรรศการ หมายถึง การวางแผนการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้โสตทัศนวัสดุ เครื่องมือโสตทัศนศึกษา และกิจกรรมโสตทัศนศึกษา (A.V. Activities) อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมผสานกัน อย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้ชม ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมุ่งชักจูงความคิดความสนใจ ให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่ผู้จัด ได้กำหนดไว้

โดยสรุป นิทรรศการ คือ รูปแบบหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ โดยนำเอาวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อมาผสมผสานกันและนำเสนออย่างเป็นระบบ เช่น ภาพ ของจริง หุ่นจำลอง เอกสาร คำแนะนำ สไลด์ วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ เพื่อกระตุ้นความสนใจและทำให้ผู้ดูเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของนิทรรศการได้รวดเร็วขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์ตรง โดยผู้ชมสามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖ : ๑๐๗๑) กล่าวว่าไว้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความชำนาญในการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือจุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีที่เหมาะสมนั้นอย่างยุติธรรม

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๔๘ : ๕) ได้ให้ความหมายทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ การระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนกแยกแยะ การเปรียบเทียบข้อมูลอื่นๆ และตรวจสอบข้อมูลอย่างชำนาญ หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้แม่นยำเพียงพอแก่การตัดสินใจ

สรุปได้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาที่แม่นยำมีความละเอียดในการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ อย่างชำนาญ โดยการหาหลักฐานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสนับสนุนหรือยืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเชื่อหรือสรุป

ลักษณะของการจัดนิทรรศการในรายวิชาวิถีชุมชนท้องถิ่น

เป็นกิจกรรมการจัดแสดงเนื้อหา หรือข้อมูลที่นิสิตได้รับการเรียนรู้ “วิถีชุมชนท้องถิ่น” ในพื้นที่ชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา มีการนำเสนอแนวคิดจากการศึกษาเรียนรู้ผ่านบอร์ดนิทรรศการ ที่ประกอบด้วยข้อความ วัสดุ สิ่งของ อุปกรณ์และกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนและออกแบบที่ **ดึงดูดความสนใจ** ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการดู การฟัง การสังเกต การจับต้อง ฯลฯ

ความสามารถในการดึงดูดความสนใจของผู้เข้าชมนิทรรศการ ขึ้นอยู่กับ

ปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เข้าชมและผู้นำเสนอ

เช่น ความสามารถในการนำเสนอ ความตั้งใจและความพร้อมของผู้ร่วมกิจกรรม
อารมณ์ ทักษะสติ สติปัญญา เป็นต้น

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสื่อและกิจกรรมที่นำเสนอ

เช่น ความสวยงาม ความชัดเจน แสง สี สัน ขนาดของตัวอักษร ภาพ หรือวัตถุที่นำเสนอ
ความแปลกใหม่ ตำแหน่งที่ตั้ง การจัดวาง การเว้นระยะห่าง ระดับจัดวางสูงต่ำที่เหมาะสม
การเคลื่อนไหว มิติต้นลึก

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

- ผู้สอนแจ้งกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบล่วงหน้าในการประชุมพิเศษคาบแรกของการจัดการเรียนการสอน และระบุในประมวลรายวิชา จัดทำแผนการเรียนรู้แจ้งให้นักเรียนทราบก่อนลงพื้นที่ศึกษาชุมชนตัวอย่างเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูล การรวบรวมข้อมูล เพื่อเตรียมและวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาชุมชน สำหรับนำเสนอในการจัดนิทรรศการ
- จัดประชุมนิสิตเพื่อมอบหมายงาน หลังจากการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและในชุมชน ครบถ้วนแล้ว โดยผู้สอนกำหนดคำสำคัญ หรือ KEY WORD ที่ต้องมีในหัวข้อชื่อเรื่องนิทรรศการ
- ผู้สอนให้คำปรึกษาก่อนการจัดนิทรรศการนำเสนอผลการเรียนรู้

หลักคิดในการมอบหมายงานนำเสนอ

- เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด และการบูรณาการความรู้ เพื่อการถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ
- เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นที่เชื่อมโยงกัน เช่น วิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และวิเคราะห์ผลกระทบ
- เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการเสนอแนะทางแก้ในประเด็นปัญหา
- เพื่อให้ผู้เรียนแสดงการประยุกต์แนวคิดสู่การนำไปใช้

- จัดประชุมเตรียมความพร้อมของผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนกิจกรรมมอบหมายหน้าที่ จัดเตรียมปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ สถานที่ บอร์ด งบประมาณ
- จัดประชุมผู้สอนกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล

ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินผลการจัดนิทรรศการนำเสนอผลการเรียนรู้

- ๑) ชื่อเรื่อง มีความน่าสนใจ สามารถสื่อถึงเนื้อหาได้อย่างครอบคลุม (๕ คะแนน)
- ๒) เนื้อหาที่นำเสนอ
 - ๒.๑) สามารถบูรณาการองค์ความรู้จากการศึกษาทุกฐานการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องและครบถ้วน (๒๕ คะแนน)
 - ๒.๒) สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ได้จากชุมชนในการสร้างกรอบคิดเพื่อการประยุกต์ใช้สำหรับนิสิต ครอบครัวและชุมชน (๑๕ คะแนน)
- ๓) การนำเสนอ
 - ๓.๑) มีวิธีการหรือรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์ (๑๐ คะแนน)
 - ๓.๒) นำเสนอได้อย่างถูกต้องและชัดเจน (๑๐ คะแนน)
- ๔) การจัดบูธนิตรรศการ สวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์และสอดคล้องกับเนื้อหา (๒๐ คะแนน)
- ๕) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มในการนำเสนอผลงาน (๑๐ คะแนน)
- ๖) การตอบคำถาม (๕ คะแนน)

รวม 100 คะแนน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน

ลักษณะปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ปัญหา
<p>ปัญหาเชิงกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสียงอึกที่กรบกรวน ทำให้ผู้ชมนิทรรศการไม่ได้ยินผู้นำเสนอชัดเจน - ความแออัดของพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดตำแหน่งจัดวางบอร์ด การมีพื้นที่ว่างที่เหมาะสมต่อการเข้าชม การกำหนดทิศทางสัญญาณในการเดินชมนิทรรศการ เป็นต้น
<p>ปัญหาด้านปฏิสัมพันธ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - นิสิตมักสนใจเฉพาะกลุ่มตนเอง ไม่ฟังการนำเสนอของกลุ่มอื่นๆ ทำให้เสียโอกาสในการแลกเปลี่ยนมุมมองแนวคิดระหว่างกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดโอกาสให้นิสิตแต่ละกลุ่ม POPULAR VOTE โดยการลงคะแนนเยี่ยมชมนิทรรศการของกลุ่มอื่น แต่ไม่สามารถลงคะแนนของกลุ่มตนเองได้ - มีการจัดนิทรรศการเพิ่มขึ้นเป็น ๒ วัน และเพิ่มพื้นที่ในการจัดนิทรรศการ (กรณีนิสิตมีจำนวนมาก)

ประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ เช่น

- เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเอง
- ผู้เรียนได้รู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
- ผู้เรียนมีทักษะในกระบวนการทำงาน เช่น การวางแผน การแก้ปัญหา
- ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้
- ส่งเสริมการเป็นประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเหตุผล มีการยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกัน การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- ผู้เรียนได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น การจดบันทึกข้อมูล การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีแผน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการออกแบบสื่อและรูปแบบการนำเสนอ
- ส่งเสริมการแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ เป็นโอกาสในการแสดงความสามารถของนิสิต
- สามารถนำความรู้ ความคิด หรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต หรือในสถานการณ์อื่น ๆ
- ผู้สอนสามารถนำวิเคราะห์ ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลสำเร็จ จากการจัดการเรียนการสอน

